© www.kjnt.ro/szovegtar

A moldvai magyarokról
Oláh-Gál Elvira riportjai, interjúi, tudósításai

Az utóbbi években egyre több írás foglalkozik a moldvai csángómagyarok történelmével, kultúrájával, sorsával vagy egyszerűen csak – létezésükkel. Sajnos azonban ezeknek a közléseknek túlnyomó része felszínes, pontatlan, többnyire tájékozatlanságról vagy kifejezett rosszindulatról tanúskodik, többségük nem a valódi, becsületes tájékoztatást szolgálja. Ezért kell megbecsülnünk minden munkát, amely új ismereteket nyújt és tisztességes hangvételű. Vagyis olyan, mint Oláh-Gál Elvira *Moldvai magyarokról* szóló könyve.[1]

A szerző Csíkszeredán született, Csíkszeredán él, de otthonosan mozog Moldvában, az egykori Etelközben is. Ízig-vérig tudósító alkat, aki írásaiban, rádió- és televízió-riportjaiban a kiegyensúlyozott tájékoztatásra törekszik. Ám ezt a „kiegyensúlyozottságot" nem úgy mímeli, mint manapság oly sokan, hogy az egyik serpenyőbe tett igazságot a másikba helyezett valótlansággal ellensúlyozzák. Elvira írásai úgy kiegyensúlyozottak, hogy kulturáltan ugyan, de méltán fölháborodik azon, ami fölháborító, másfelől elismer és örvend minden kedvező eseménynek, minden pozitív jelenségnek. A csángókról tudósítók közül talán csak Beke Györgynek volt ilyen mesterségbeli tudása, háttérismerete és nemes elkötelezettsége. Talán csak ő látta ilyen tisztán, ennyire „belülről" a csángó sors minden mozzanatát.

Jelképes jelentőségűnek érzem, hogy a nehéz sorsú moldvai csángómagyarok médiákban való hatékony képviseletét éppen egy csíki illetőségű tudósító vállalja föl és valósítja meg. Onnan jön tehát a segítő szándék, ahonnan a moldvai magyarok túlnyomó része, különösen a madéfalvi veszedelem vérfürdőjéből 250 esztendeje bemenekülők származnak. Tudjuk, hogy a székelyekre *általában* nem jellemző a csángók iránti különösebb érdeklődés, még kevésbé a pozitív elfogultság. Tulajdonképpen meg lehet érteni, ha hátrányos helyzetükből fakadó kisebbségi érzésüket egy

---

[1] Oláh-Gál Elvira: *A moldvai magyarokról – riportok, interjúk, tudósítások*. Hargita Kiadóhivatal. Csíkszereda 2014.

másik, véletlenül éppen belőlük kiszakadt népcsoport kisebbítésével, lenézésével igyekeznek ellensúlyozni. De meg lehet, sőt meg kell érteni azt is, ha ez a méltatlan állapot rosszul esik székelységből a történelem során jórészt önhibájukon kívül kiszakadt, *elcsángált, gyimesi vagy moldvai* magyar testvéreiknek. Ezért fontos és szép Oláh-Gál Elvira feléjük nyújtott, feléjük sugárzó gesztusa.

A könyv három nagyobb fejezetre tagolódik.

Az elsőbe a *tudósítások és beszámolók* kerültek, mégpedig többnyire emelkedett hangulatú, ünnepi alkalmakról szóló híradások, mintegy cáfolatul azoknak, akik örökösen csak keseregnek a csángók sorsán. A budapesti Csángó Bálról, a csíkszeredai Csángó Napokról, a különféle csángó találkozókról, konferenciákról szóló beszámolók valóságos győzelmi jelentések a csángó sors megjavításáért és minél szélesebb körű megismertetéséért folyó küzdelemről. Moldvai barangolásai során a szerző felkeresett olyan helyeket is, ahová nem éppen sűrűn vetődik el „magyarfődi" – így neveznek a csángók minden, a Kárpátok túloldaláról hozzájuk érkezőt – látogató. Így járt az egyik legészakabbi csángó faluban: Szabófalván, és az egyik legdélebbre esőben: Vizanteán; aztán járt Trunkon, a legendás Benedek doktor házánál, ahol a kút vize „hajdanában rózsabűzűvé vált"; felkereste Csíkfalván Lőrinc Celesztint, az egyelőre még csak interneten hallható Csángó Rádió szerkesztő-mindenesét; ellátogatott a csíkdelnei Szent János templomnál élő, Külsőrekecsinből való Kotyor családhoz; s részt vett a legtöbb budapesti Csángó Bálon is.

A második részbe, *Portrék és beszélgetések* címszó alá került írások a csángók közül való és a csángókkal dolgozó, többségükben a csángókért fáradozó ismert és kevésbé ismert személyiségekről szólnak. Huszonhat csángó értelmiségi ember, ha nem is mind értelmiségi munkakörben, de legtöbbjük szakmát tanult, érettségizett vagy főiskolát végzett. Közös jellemzőjük a népükről való felelős gondolkodás, és hogy elsősorban odahaza végzik szolgálatukat, legalábbis a riportok készültekor legtöbben Moldvában éltek. De – milyen a csángó sors!? – arról is hírt adnak ezek a riportok, hogy mennyire sokfelé szóródnak a „tanultabb" csángó emberek! Olyanokat is megszólaltat Oláh-Gál Elvira, akiket szülőföldjükről Budapestre vagy éppen az Amerikai Egyesült Államokba vetett a sorsuk. Nem véletlen, hogy az „elcsángált csángók"-kal készült beszélgetések vissza-visszatérő témája a *hazatérés* szándéka vagy legalábbis gondolata.

© www.kjnt.ro/szovegtar

© www.kjnt.ro/szovegtar

A harmadik fejezet pedig az *utánpótlásról* szól, azokról, akik már rátaláltak az „igaz magyarrá" válás vagy a csángómagyarnak megmaradás útjára, módjára, és arra a lehetőségre, amit a tanulás jelent. És azokról is természetesen, akik az utánpótlást nevelik. Az áldozatkész pedagógusokról, nevelőkről, akik immár másfél évtizede vállalkoztak a magyar anyanyelvű szülőktől származó, de kiszolgáltatott sorsuk miatt többségükben idegen nyelven beszélő csángó gyermekek magyar nyelvre és magyar nyelven való oktatására, nevelésére. Sokszor névtelenségben dolgozó hősök ezek a pedagógusok, legtöbbjük nehéz körülmények között végzett áldozatos munkával teljesíti a legszebb pedagógusi hivatást. Számomra azok a beszámolók voltak a legértékesebbek, amik az olyan nevelőmunkáról szóltak, amikor a tanító nénik és bácsik az íráson olvasáson kívül a saját kultúrájuk elemeit is igyekeztek meg- (vissza) tanítani a gondjaikra bízott csángó gyermekeknek. Néhány pedagógus rátermettségén és lelkesedésén kívül különösen ott van erre mód, ahol anyaországi segítséggel fölépült a helyi *Magyar Ház,* s azokban a szülők bevonásával is tarthatják ünnepi rendezvényeiket, különösen pedig hétköznapi foglalkozásaikat. Mert szép és látványos, amikor egy-egy ünnepi alkalommal – karácsonykor, urálásakor, mesemondó- és népdaléneklési vetélkedőkön és más jeles eseményeken – bemutatják tudásukat az apróságok, de még fontosabb a hetenkénti, naponkénti rendszeres kézműves, népdalt éneklő, rajzoló, bábozó és egyéb, esetleg helyismereti foglalkozás, amikor a csángó gyermekek saját kultúrájukkal, saját falujuk értékeivel ismerkedhetnek. Nehéz pedagógiai feladat ez, talán nem is minden Moldvába került pedagógusnak van hozzá elegendő felkészültsége, s talán sokszor nincs is olyan kívülről jövő ösztönzés, ami segítené a belső, lelkiismereti késztetést.

Csekély elégtétel számukra, hogy Oláh-Gál Elvira kiemeli őket az ismeretlenségből és példának állítja elénk erőfeszítéseiket, heroikus munkájuk szabad szemmel sokszor csak nehezen megláthető eredményeit. Mert a Moldvában való magyartanítás módszertanát nem tanítják a tanító- és a tanárképzőkben – sem Erdélyben, sem pedig Magyarországon. Pedig érdemes volna, hiszen Moldván kívül a Kárpát-medence egyre nagyobb térségeit fenyegeti a „csángósodás" veszélye.

A könyv nagy értéke a *tudósítások hitelessége*. Ami elősegíti, hogy a csángók maguk is felismerhessék hagyományos értékeiket, mert az elmélyítheti identitásukat, önbecsülésüket. Nem lesz haszontalan talán, ha hangsúlyozom a könyvnek azt a hasznát is, hogy hozzájárulhat a székely-

ség és a csángók közötti nem mindig felhőtlen kapcsolatok és balítéletek harmonizálásához, sorsközösségük felismeréséhez, aminek oly szép tanújelét látjuk minden esztendőben a Napbaöltözött Asszony tiszteletére megjelenő moldvai csángók imáiban a csíksomlyói pünkösdi búcsún és az évenként Csíkszeredán megtartott Csángó Nap eseményein.

Oláh-Gál Elvira kötetének különös értéke a minden bajon, keserűségen átderengő *derűlátás*. Nem valami hivatalból kötelező, kincstári optimizmusról van itt szó, a „nem vész az el, ha eddig el nem veszett" üres szólamáról. Hanem a csángókban megtalált önmegtartó képességbe vetett hitről, az egyenként megismert esetekből leszűrhető általánosítás biztonságot adó erejéről.

Mert miért fontosak számunkra a moldvai csángók?

- Mindenekelőtt azért, mert *magyarok*, legalábbis számottevő részük annak érzi magát. Nem vagyunk olyan sokan a világban, hogy lemondhassunk 60-70 ezer magyar anyanyelvű testvérünkről akár úgy is, hogy megfeledkezünk róluk, kihullatjuk őket az emlékezetünkből.
- Másodsorban azért, mert hányatott sorsukból következően, földrajzi, etnikai, vallási elszigeteltségükben kultúránk olyan archaikus rétegeit őrizték meg számunkra, amelyek a magyar művelődés (nyelv, népzene, hiedelemvilág) legértékesebb rétegeit jelentik. Összegyűjtésük, megismerésük gazdagítja a magyar művelődés gazdag tárházát.
- Végül, de nem utolsósorban azért kell ismernünk múltbeli és jelenlegi sorsuk minden területét, jelenségét, mert megláthatja benne nem csak a székelység, nemcsak az erdélyi, de az egész Kárpát-medence magyarsága, hogy milyen sors várhat ránk, ha nem követünk el mindent annak érdekében, hogy ne így legyen.

Ezt a célt szolgálja Oláh-Gál Elvira könyve, amit jó szívvel ajánlok mindenkinek, aki érdeklődik csángó testvéreink múltja és jelene iránt és felelősséget érez megmaradásukért.

© www.kjnt.ro/szovegtar